

tryk for håb om, at drøftelserne kunne fortsættes.

På en pressekonference i Lissabon kort efter samtalerne i New York udtalte den portugisiske udenrigsminister at han fandt det selvmodsigende, at de afrikanske stater ikke havde vist sig interesseret i at drøfte de forhold i områderne, som de selv så stærkt havde kritiseret og heller ikke havde ønsket at forklare, hvori den trussel, som Portugal skulle frembyde for fred og sikkerhed, bestod, men alene havde interesseret sig for spørgsmålet om selvstyre i territorierne. Dr. Nogueira referede på pressekonferencen påny den ovenfor gengivne portugisiske forståelse af selvbestemmelsesbegrebet. På konferencen erklærede dr. Nogueira sig principielt rede til at genoptage samtalerne med de afrikanske lande.

11. FN's 18. generalforsamlings behandling af sagen.

Generalforsamlingens 4. udvalg indledte i slutningen af oktober 1963 behandlingen af spørgsmålet om Portugals oversøiske områder på grundlag af koloniudvalgets beretning.

Under de første møder hørtes en række petitionærer, navnlig repræsentanter for forskellige nationalistiske bevægelser i Angola og Moçambique, deriblandt både Holden Roberto og dr. Mondlane. Mens petitionærerne fra Angola fremhævede, at kravet om selvbestemmelse ikke var ensbetydende med et ønske om at afbryde forbindelsen med Portugal eller at afslå at forhandle med den portugisiske regering, fremkom sådanne synspunkter ikke fra de moçambicanske petitionærers side. En begæring om høring fra den portugisiske eksilpolitiker, kaptajn Henrique Galvão, som tidligere har været generalinspektør for de portugisiske kolonier, gav anledning til nogen debat, fordi der fra amerikansk side blev peget på risikoen for, at de amerikanske myndigheder på grund af en mellem Portugal og USA bestående udleveringsoverenskomst skulle blive nødt til at udlevere ham til Portugal, hvor der verserer en straffesag mod ham for den rolle han spillede ved erobringen af det portugisiske passagerskib, Santa Maria i januar 1961. Høringen af Galvão fandt sted i december 1963 — tilsyneladende uden at

problemet om udlevering materialiserede sig.

Generaldebatten blev indledt den 11. november af den *portugisiske delegerede*, som erklærede, at de portugisiske synspunkter klart var blevet fremhævet ved tidligere lejligheder, og hans delegation var ikke blevet præsenteret for ny væsentlige argumenter. Portugal måtte derfor fastholde sin hidtidige stilling, at FN ikke var berettiget til at drøfte den portugisiske nations indre opbygning. Dette standpunkt blev måske af mange staters delegationer anset for urealistisk og irrelevant; hans delegation ville imidlertid fortsat mene, at enhver debat som gik ud over pagtens ramme, og som ikke havde nogen forbindelse med virkelighedens verden, foregik i et skær af ulovlighed og mangel på realitet. Portugal havde gjort, hvad der var muligt for at undgå en sådan situation. Da der fra FN's side under henvisning til FN-pagtens kap. XI var blevet rettet anmodning om at fremlægge oplysninger om de oversøiske provinser, havde man fra portugisisk side erklæret, at man ikke så sig i stand til at gøre dette, men havde samtidig peget på, at oplysningerne kunne skaffes ad andre kanaler, f. eks. gennem ILO og WHO. Portugal måtte tilbagevise påstanden om, at Portugal ikke respekterede FN-pagten, fordi man anlagde den fortolkning af pagtens kap. XI, som var blevet anset for rigtig gennem de første 10 år af organisationens eksistens. Om udsendelse af FN-besøgsmissioner sagde den portugisiske delegerede, at hans regering havde gjort det klart, at man ikke kunne give tilladelse hertil. Tilbudet om at give rapportører, udpeget af generalforsamlingens præsident, adgang til områderne stod derimod fremdeles ved magt.

Den portugisiske delegerede pegede endvidere på, at alle de portugisiske områder var åbne for besøg, og at der var offentliggjort mange beskrivelser af sådanne besøg.

Til påstanden om, at befolkningen i de oversøiske områder blev undertrykt og var truet med udryddelse, sagde den portugisiske delegerede, at Portugal ikke skelnede mellem højere og lavere racer, men at netop Portugal troede på racernes lighed og handlede i overensstemmelse hermed.

Ingen havde ført bevis for, at det multi-racielle samfund, Portugal var ved at op-